אידישע וואַרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: קלאר און וואַרם

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאַנאַדע עטאַבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

Vol. 20, No. 142. Winnipeg, Thur. July 17, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג דאָנערשטאָג כא׳ תמוז, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 28 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

די פאַרגרעסערונג פון דער אידישער באַפעלקערונג אין ארץ־ישראל איז שולדיק פאַר כותל מערבי קאַמף

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטאַ")

ירושלים, יולי 17 (איטאַ).— "די וויכ־טיקסטע אורזאַך פאַר׳ן קאַמף אַרום דעם כותל מערבי, איז דאָס וואָס די נייע אידי־שע באַפעלקערונג אין ארץ־ישראל איז אַזוי פיל געוואַקסן זייט דער בריטישער אָקופּאַציע", האָט דערקלערט קיט ראַוטש, דער הויפּט פאַרוואַלטער פון ירושלים און דער ערשטער עדות פאַר דער רעגירונג, צו דער ספּעציעלער קאָמיסיע וואָס איז באַשטימט געוואָרן צו אונטערזוכן אין צו שליכטן די פראַגע פון כותל מערבי.

"דאָס איז אויך געווען דער גרונד פאַר דער ערנסטער דראָטע אַז דאָס זיך באַ־גשפּילט אין יום־כּפור 1928", האָט דער ערות געזאָגט און דערביי צוגעגעבן אַז "די טערקן האָבן נאָכגעפאָלגט אַ פּאָליסי פון 'לעטע־פּער' (זאָלן זיי טאָן וואָס זיי ווילן) דערפאַר וואָס די צאָל אידישע מת־פּללים ביי דער וואַנט איז געווען קליין. טום רעכט."

ער האָט אויך געזאָגט אַז אידן פלעגן מיט־ברייגנען ביינקלאַר, אָבער די תּגירונג האָט דאָס טאָלערירט ביז דער היי־קאַמי־שאָנער טשענסלאָר איז געקומען און איינגעפירט נייע רעגולאַציעס. זייט דאָ האָט ער גערעכנט, אַז אַ באַרייטנדיקע ער־רערונג איז געמאַכט געוואָרן אין דער פאַרם פון נאָטעס דינסט ביי דער וואַנט. זייט טשענסלאָרס אָנקומען האָט מען צום ערשטן מאָל געשטעלט אַן אָפּטייליונגס־וואַנט (פאַר די פרויען) ראש השנה 1928, און ווען מען האָט אים וועגן דעם באַריכ־טעט, האָט ער באַפוילן מ׳זאָל אַן אָרונ־טערנעמען. די רעגירונג האָט ניט דער־לויבט קיין ביינקלאַר, דערפאַר וואָס דאָס שטערט דעם דורכגאַנג רעכט און אַז דאָס וואָלט געגעבן די אידן אַ רעכט צו גלויבן, אַז זיי האָבן דאָרט וועלכע ניט אין איינג־טום רעכט."

ברייטשער וויסנשאַפטסמאַן זאָגט אַז מענשן וועלן לעבן פון דער לופט

עס וועט קומען אַמאָל אַ צייט ווען מען וועט אויפהערן אָפּלאַכן פון "לופט מענ־שען", ווייל לופט וועט זיין דער הויפּט באַרן פון דער מענשלאַכער עקזיסטענץ, און פונקט אַזוי ווי מענשן זיינען אַמאָל געשפּייזט געוואָרן מיט "מן", אַזוי וועלן מענשן אין דער צוקונפט זוכן זייערע שפּייזן אין דער לופט.

אַזוי ווייניקסטנס דיינקט דער בריטי־שער וויסנשאַפטסמאַן דר. הערבערט לע־ווינשטיין, פּרעזידענט פון דער נעזעל־שאַפט פון כעמישער אינדוסטריע אין לאָנדאָן.

דר. לעווינשטיין זעט פאַראויס די צייט ווען באַהייצונג וועט מוזן געוועזן וועט פון דער לופט, וואָס איז אויף מאַטעריאַלן און קראָפט וועט מוזן אַרויס־נעמען ווערן פון דער לופט, וואַסער, ערד און פון דער זון.

ער האָט אויך געזאָגט אַז אידן פלעגן מיט־ברייגנען ביינקלאַר, אָבער די תּגירונג האָט דאָס טאָלערירט ביז דער היי־קאַמי־שאָנער טשענסלאָר איז געקומען און איינגעפירט נייע רעגולאַציעס. זייט דאָ האָט ער גערעכנט, אַז אַ באַרייטנדיקע ער־רערונג איז געמאַכט געוואָרן אין דער פאָרם פון נאָטעס דינסט ביי דער וואַנט. זייט טשענסלאָרס אָנקומען האָט מען צום ערשטן מאָל געשטעלט אַן אָפּטייליונגס־וואַנט (פאַר די פרויען) ראש השנה 1928, און ווען מען האָט אים וועגן דעם באַריכ־טעט, האָט ער באַפוילן מ׳זאָל אַן אָרונ־טערנעמען. די רעגירונג האָט ניט דער־לויבט קיין ביינקלאַר, דערפאַר וואָס דאָס שטערט דעם דורכגאַנג רעכט און אַז דאָס וואָלט געגעבן די אידן אַ רעכט צו גלויבן, אַז זיי האָבן דאָרט וועלכע ניט אין איינג־טום רעכט.״

ברייטשער וויסנשאַפטסמאַן זאָגט אַז מענשן וועלן לעבן פון דער לופט

עס וועט קומען אַמאָל אַ צייט ווען מען וועט אויפהערן אָפּלאַכן פון "לופט מענ־שען", ווייל לופט וועט זיין דער הויפּט באַרן פון דער מענשלאַכער עקזיסטענץ, און פונקט אַזוי ווי מענשן זיינען אַמאָל געשפּייזט געוואָרן מיט "מן", אַזוי וועלן מענשן אין דער צוקונפט זוכן זייערע שפּייזן אין דער לופט.

אַזוי ווייניקסטנס דיינקט דער בריטי־שער וויסנשאַפטסמאַן דר. הערבערט לע־ווינשטיין, פּרעזידענט פון דער נעזעל־שאַפט פון כעמישער אינדוסטריע אין לאָנדאָן.

דר. לעווינשטיין זעט פאַראויס די צייט ווען באַהייצונג וועט מוזן געוועזן אויף אויפן און קראָפט וועט מוזן אַרויס־נעמען ווערן פון דער לופט, וואַסער, ערד און פון דער זון.

אַראַבישע סטראַשונקעס שרעקן אונז ניט, - זאָגט קאָמישאָנער

ירושלים, יולי 17 (איטאַ).— "אייערע סטראַשונקעס וועלן אונז ניט אָפּשרעקן און באַאיינפלוסן" — האָט קאָמישאָנער לאָפּגראַן באַמערקט, אונטערבערעכנדיק די דערקלערונג, וואָס דושאַמאַל הוסיין, סעק־רעטאַר פון דעם מוסולמאַנישן ראַט, האָט געמאַכט פאַר דער כותל מערבי אונטער זוכונגס קאָמיסיע. דושעמאַל הוסיין האָט געשילדערט פאַר דער קאָמיסיע די אַנ־שטרענגונגען פון דער אַראַבישער עקזע־קוטיווע צו אָרגאַניזירן די שכנ׳ישע לענ־דער אַרום דער "וואַנט" פראַגע.

"די שאַ׳ן קאָמיסיע" האָט זיך באַמיט אַרויסצולאָזן אַלע באַוויזן וועגן וועלכע ניט איז רעכט צו דער וואַנט, אָבער אונ־זער חוב איז צו אונטערזוכן אויעלכע רעכט און אַרויסלאָזן אַלע פּאָליטישע פראַגען". האָט לאָפּגראַן געזאָגט, "מ׳איז צו באַדויי־ערן וואָס די אַראַבישע עקזעקוטיווע האָט זיך געשטעלט קעגן דעם געזעצלאַכן באַ־פעל וואָס די רעגירונג האָט אַרויסגעגעבן און וואָס עס זיינען געמאַכט געוואָרן צייט־וויליקע רעגולאַציעס. וועגן אידישע מת־פּללים ביי דער וואַנט, אָבער די קאָמיסיע זי וועט זיך נאָך טרעטן מיט די פיס. זי וועט אונטערזוכן די לענגאַלע גרונדן און זיך ניט לאָזן סטראַשען". ער האָט אויס־געדריקט די האָפענונג דאָס די צדדים וועלן קומען צו אַ קענדזייטיקער פאַרשטענ־דיקונג און אַז דער באַשלוס פון דער קאָ־מיסיע וועט דורכגעפירט ווערן מיט נייס פון שרעק און האָס, נאָר מיט גע־פיל פון קענדזייטיקן רעספּעקט פון צוויי גרויסע טיילן פון לאַנד.

——(::)——

שניט אויף קאָרן אָנגעפאַנגען אין דער וועסט

דער אַגריקולטור דעפּאַרטמענט פון דער סי. פּי. אַר., האָט דערהאַלטן אַ מעלדונג פון העטאַן, מאַנס., אַז אין יענעם דיס־טריקט און דעם דיסטריקט פון מערי־סין העט, אין דרום אַלבערטאַ, האָט זיך אָנגעפאַנגען דער שניט אויף קאָרן.

פאַרטרעטער פון מושב זקנים אין עדמאָנטאָן

אי. גרינבערג, פּרעזידענט פון וויניפּע־גער און מערב קאַנאַדער מושב זקנים, וואו 44 אַלטע לייט ווערן אויפגעהאַלטן, בעט אונז צו מעלדן, אַז ב. סאַרנער, דער סופּעראינטענדענט פון מושב זקנים, וועט זיין די טעג אויף זיין יערלאַכן באַזוך אין עדמאָנטאָן.

מר. גרינבערג בעט די עדמאָנטאָנער אידן אַז זיי זאָלן ביישטייערן דאָס יאָר צום מושב זקנים, פונקט ווי זיי האָבן דאָס געטאָן אין די פריערדיקע יאָרן, ניט רעכענענדיק זיך מיט דעם וואָס דיי צייט איז אפשר ניט אַזוי גינסטיק ווי פאַר אַ יאָרן.

מר. גרינבערג דריקט אויס זיין האָפע־נונג, אַז די עדמאָנטאָנער אידן וועלכע האָבן אַלע מאָל אַזוי ברייטהאַרציק גע־שטיצט די דאָזיקע אינסטיטוציע, וואו 44 אַלטע לייט האָבן אַ היים פאַר זיך, וועלן אויפנעמען דעם שליח פון מושב זקנים ווי געהעריק איז, און זיי וועלן טאָן זייער פליכט צו די אַלטע לייט.

אידישע פרוי געשטאָר בעז איז איטאַנס סטאָר

נחמה דאַנדי, פון 583 סעלקירק עוועי־ניו, איז היינט געשטאָרבן אין איטאַנס סטאָר. וועגן זי איז גענאַנגען אַהין איינ־קויפן.

וועגן זי האָט פאַרלאָזט דאָס הויז האָט זי זיך אויף גאַרניט באַקלאָגט, אָבער אָנקומענדיק אין סטאָר האָט זי זיך דער־פילט שלעכט, און זי איז דאָרטן געשטאָר בעז פון אַ האַרץ פעלער. די פאַרשטאָר־בענע איז אַלט געווען אַרום פופציק יאָר. איר מאַן געפינט זיך אין שיקאַגאָ.

——(::)——

יונגערמאַן ווערט דערטרונקען אין ריווער

אַן אומגליק האָט געטראָפן נעכטן 3 אַזייגער נ. מ., ווען דזשאָן שטערק, 16 יאָר אַלט, פון 625 סט. דזשאָן עוועי., איז דערטרונקען געוואָרן אין דער ריווער.

שטערק און 3 חברים האָבן גענומען אַ שיפל און אָנקומענדיק אין מיטן ריווער איז שטערק אַרויסגעשפּרונגען פון שיפל און געלאָזט זיך שווימען. ער איז גע־שוואָמען אַ שטיק וועג, ווען פּלוצלונג אַבער האָבן זיינע חברים באַמערקט, אַז ער טרינקט זיך, איינער פון די חברים איז נאָך אַוועק אין העלפן, אָבער ס׳איז אים ניט געלונגען. דעם ערפאָלג פון דער־טרונקענעם האָט מען נאָך (היינט פרי) ניט געפונען.

אידישע פרוי אין פאַרלאָרן

מאָנטרעאַל, יולי 17 (איטאַ).— ווען אַ פרוי אין אַלטער פון 583 יאָר איז פאַרלאָרן אין מאָנטרעאַל, האָט מען אַנגעהויבן אַ זוכן פאַר איר. אַ פרוי אין אַ שוואַרץ קלייד, מיט אַ שוואַרץ הוט, אַ שוואַרץ פּאַר שיך און שטרימפּס, אַ שוואַרץ ריטיקל מיט אַ ווייסן פּאַס, אַ ווייסע בלוזע, אַ ווייסע הויבן און אַ ווייסע פּאַר הענטשן